

UNIVERSITAT DE BARCELONA

DIVISIO I: CIENCIES HUMANES I SOCIALS

FACULTAT DE GEOGRAFIA I HISTORIA

DEPARTAMENT D'HISTORIA DE L'ART

Programa de Doctorat: ART I INTERDISCIPLINARIETAT (31310)

1993-1995

Tesi Doctoral:

**DEL GRAVAT:
UNA APROXIMACIO AL SEU ESTUDI
EN LA POLONIA CONTEMPORANIA.**

Presentada per: ROSA TARRUELLA PLANAS

Dirigida per: DR. ANTONI MARI

Barcelona, Novembre de 1996

BIBLIOGRAFIA

10 mbg Laureaci MBG 1966-1980. Prizewinners of Internationals Prints Biennales in Kraków 1966-1980. Cat. exp., Pałac Sztuki BWA, Kraków, 1980.

"10 Międzynarodowe Biennale Grafiki w Krakowie". A : *Projekt*, núm. 5, 1984, pàg. 51-58. Al mateix número: "Młoda grafika polska" (Young Polish graphic art), pàg. 59-63.

Abstraction analytique. Fractures du monochrome aujourd'hui en Europe. Degottex. Marc Devade. Abstraction analytique. Cat. exp. ARC. Paris: Musée d'Art Moderne de la Ville de Paris, 1978.

ALLOWAY, Lawrence. "Systemic Painting". A: *Minimal Art. A Critical Anthology*. New York: Gregory Battcock, editor, E. P. Dutton, 1968, pàg. 37-60.

Andrzej Marian Bartczak. Grafika, rysunek, collage. Cat. exp. Muzeum Historii Miasta Łodzi, Galeria Łodzka, 1986.

"Andrzej Pietsch rozmawia z Redakcją" (Andrzej Pietsch talks with the Editors). A: *Projekt*, núm. 3, 1980, pàg. 43-47.

Antoni Starczewski. Cat. exp. *Związek Polskich Artystów Plastyków*. Warszawa: Centralne Biuro Wystaw Artystycznych, "Zachęta", 1973.

Artystki Polskie. Cat. exp. Warszawa: Muzeum Narodowe w Warszawie, 1991.

ASKANAS, Barbara. "From the Club of Young Artists and Scientists to the Krzywe Koło Gallery, an interview with Zbigniew Dłubak held in Paris by Barbara Askanas, on May 1988". Cat. exp. retrospektiva *Galeria Krzywe Koło*. Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa, 1990, pàg. 37-41.

ASP Grafika z krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych. Cat. exp. Kraków, 1986. (BUNSCH, Franciszek. "Kształcenie grafików w krakowskiej ASP" (L'educació del gravat a

l'Acadèmia de Belles Arts de Cracòvia); GRYGLEWICZ, Tomasz. "Grafika z krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych" (Gravat de l'Acadèmia de Belles Arts de Cracòvia).

"At this year's Biennale". A: *Projekt*, núm. 4, 1974, pàg. 41.

BANACH, Andrzej. "I Międzynarodowe Biennale Grafiki w Krakowie". A: *Projekt*, núm.6, 1966, pàg. 24-31.

BARTHES, Roland. *Elementos de Semiología*. Madrid: Alberto Corazón ed., 1971, pàg. 59-87.

BARTHES, Roland. *Essais critiques*. Paris: Editions du Seuil, 1964, pàg. 206-212.

BARTHES, Roland. *La cámara lúcida. Nota sobre la fotografía*. Barcelona: Ediciones Paidós, 1994, 3ª ed., pàg. 65-109.

BAUDIN, A.; JEDRYKA, P.M. *W. Strzemiński; K. Kobro. L'espace Uniste. Ecrits du Constructivisme Polonais*. Textes choisis, traduits et présentés par A. Baudin et P. M. Jedryka. Laussane: L'âge de l'Homme, 1977.

Berlin/Łódź Interview 1-7. Cat. exp. Łódź/Berlin, Provisional Gallery at The Artists' Museum 1992-1993 (curador, Angelika Stepken).

BOCHNER, Mel. "Serial Art, Systems, Solipsism". A: *Minimal Art. A Critical Anthology*. New York: Gregory Battcock, editor, E. P. Dutton, 1968, pàg. 92-102.

BOGUCKI, Janusz. "II Międzynarodowe Biennale Grafiki w Krakowie". A: *Projekt*, núm. 4, 1968, pàg. 2-9.

BOGUCKI, Janusz. *Sztuka Polski Ludowej*. Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa, 1983.

BOIS, Yve-Alain. "Le tact de Ryman". Cat. exp. *Robert Ryman*. Paris: Musée National d'Art Moderne Centre Georges Pompidou, 1981, pàg. 11-15.

BOIS, Yve-Alain. "Strzemiński et Kobra: en quête de la motivation". A: *Critique*, núm. 440-441, 1984, pàg. 70-94 (en anglès, llibre del mateix autor: "Strzemiński and Kobra: In Search of Motivation. *Painting as Model*. Mit Press. Cambridge, 1993, pàg. 123-155).

BOIS, Yve-Alain. "The Inflection". Cat. exp. *Donald Judd-New Sculpture*. New York: The Pace Gallery, 1991, pàg. [1-19].

BOŁDOK, Sławomir. "I Międzynarodowe Biennale Grafiki w Krakowie". A: "*Przegląd Artystyczny*", núm. 1(35), 1967, pàg. 3-6.

BOŁDOK, Sławomir. "II Międzynarodowe Biennale Grafiki w Krakowie". A: "*Przegląd Artystyczny*", núm. 6(46), 1968, pàg. 3-7.

BONET, Juan Manuel. "Stażewski y sus compañeros de aventura". Cat. exp. *Arte Concreto-Henryk Stazewski, pionero del arte polaco*. Las Palmas de Gran Canaria: Centro Atlántico de Arte Moderno, 1990, pàg. 159-163.

CANE, Louis; MILLET, Catherine. "Robert Ryman: peinture active/peinture «à tempera»". A: *Art Press*, núm. 17, 1975, pàg. 4-8.

CESARSKI, Wojciech. "Potrzebna nam jest metoda... Rozmowa z Andrzejem Pietschem" (Ens és necessari un mètode... Conversa amb Andrzej Pietsch). A: *Sztuka*, núm. 3-5, 1978, pàg. 15-17.

CIESIELSKA, Jolanta. "Starczewski". Cat. exp. *Vision and unity. Strzemiński 1891-1952- and 9 Contemporary Polish Artists*. Muzeum Sztuki, Łódź, Van Reekum Museum Apeldoorn, 1989, pàg. 183-189.

"Co mówią graficy?" (Què diuen els gràfics?). A: *Sztuka*, núm. 3-5, 1978, pàg. 1-7.

COMAS, José. *Polonia y Solidaridad*. Madrid: Ediciones el País, 1985.

CONIO, Gérard. "Le constructivisme russe et la tragédie de la culture". A: BLUMENKRANZ, N.; BOUILLON, J.-P.; COMPTON, S.; CONIO, G.; LANNE, J.-C.; LISTA, G.; MARCADE, J.-C. *L'Écrit et l'Art, I*. Villeurbanne: Le Nouveau Musée/Institut d'Art Contemporain, 1993, pàg. 165-213.

Constructivism in Poland 1923-1936. Blok. Praesens. "a. r.". Cat. exp. Museum Folkwang Essen, Rijksmuseum Kröller-Müller Otterlo, 1973.

CZARNOCKA, K. *Póltora Wieku Grafiki Polskiej*. Warszawa: W. P. 1962.

CHAVE, Anna C. "Agnes Martin: 'Humility, The Beautiful Daughter... All of Her Ways Are Empty'". A: *Agnes Martin*. Cat. exp. New York: Whitney Museum of American Art, 1992-1993 (with essays by Barbara Haskell, Anna C. Chave and Rosalind Krauss). New York: distributed by Harry N. Abrams, Inc., pàg. 131-153.

DANILCZYK, Leszek. "La Gravure polonaise contemporaine". Cat. exp. *Gravure Polonaise contemporaine*. (Coor. J. P. Brossard). La Chaux-de-Fonds: Editions d'En Haut, 1988, pàg. 11-20.

DAVIES, Norman. *Heart of Europe. A Short History of Poland*. Oxford, New York: Oxford University Press, 1991, 5ª reimpressió (1^a ed. 1986).

DELEUZE, Gilles. "¿En qué se reconoce el estructuralismo?". *Historia de la Filosofía, Ideas, Doctrinas. El siglo xx*. Octava parte, vol. IV. (dir. per François Châtelet) Madrid: Espasa-Calpe S.A., 1976, pàg. 567-599.

DERYING, Xavier. "Le Musée de Łódź, ou la Muséologie des «Artistes Révolutionnaires»". Cat. exp. *Présences Polonaises. Witkiewicz. Constructivisme. Les Contemporains. L'art vivant autour du Musée de Łódź*. Paris: Centre Georges Pompidou, 1983, pàg. 224-231.

DLECKE, Thomas. "Transitorische Aspekte". A: *Europa, Europa Das Jahrhundert der Avantgarde in Mittel- und Oesteuropa. Ryszard Stanislawski, Christoph Brockhaus*. Cat. exp. Bonn Kunst- und Ausstellungshalle der Bundesrepublik Deutschland. Bonn: 1994, pàg. 388 i seg.

Dłubak fotografie/photographs 1947-1950. Cat. exp. Łódź: Muzeum Sztuki, 1995.
DŁUBAK, Zbigniew: "Uwagi o sztuce nowoczesnej, (1948)" (Remarks on modern art, 1948), pàg. 49-56; "Z rozmyślań o fotografice I, II" (Reflections on Photography I, II), pàg. 37-48; "Wystąpienie na naradzie w Nieborowie, (1949)" (A statement made at the conference at Nieborów), pàg. 57-62. (Al mateix catàleg: LECHOWICZ, Lech. "Between

the avant-garde and the contemporary-the photographs of Zbigniew Dłubak", pàg. 28-36).

Echange entre artistes 1931-1982, Pologne-USA. Une expérience muséographique. Cat. exp. ARC, Musée d'Art Moderne de la Ville de Paris, 1982.

EISLER, Jerzy. *Grudzień'70.* Warszawa: Dzieje PRL, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1995.

EISLER, Jerzy. *Marzec'68.* Warszawa: Dzieje PRL, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1995.

FABRE, Gladys. "Arte de síntesis". Cat. exp. *Arte Abstracto Arte Concreto. Cercle et Carré Paris 1930.* Valencia: IVAM Centre Julio González, Generalitat Valenciana, 1990, pàg. 201.

FABRE, Gladys. "Les relations internationales de l'avant-garde polonaise entre les deux guerres". Cat. exp. *Lyon-Łódź Muzeum Sztuki w Łodzi 1931-1992.* Lyon: Musée d'Art Contemporain de Lyon, Espace Lyonnais d'Art Contemporain, 1992, pàg. 19-21.

FEJKIEL, J. "Wokół Grafiki, Panek". A: *Pokaz*, 4 (7), sierpień (agost), 1994, pàg. 21-23.

FIELD, Richard S. "Sentences on Printed Art". A: *Print Collector's Newsletter*, núm. 5, nov.-des., 1994, pàg. 171.

FIELD, Richard S. "Tendencias actuales". A: *El Grabado. Historia de un Arte.* Barcelona: Skira, Carroggio, S. A. de Ediciones, 1981, pàg. 187-233.

FIJAŁKOWSKI, Stanisław. "On the 100th Anniversary of Władysław Strzemiński's Birth". A: *Władysław Strzemiński 1893-1952. Materials of the Conference.* Łódź: The Muzeum Sztuki Library, 1995, pàg. 63-72.

FRANUS, Ewa. "The point of imbalance in the old dream of Symmetry". *Władysław Strzemiński 1893-1952. Materials of the Conference.* Łódź: The Muzeum Sztuki Library, 1995, pàg. 128-137.

FRISZKE, Andrzej. *Polska Gierka*. Warszawa: Dzieje PRL, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1995.

Galeria Foksal 1966-1988. Warszawa: Biblioteka Galerii Foksal SBWA, 1989.

Galeria Jana Fejka. Grafika Krakowska. Cat. exp. Państwowa Galeria Sztuki Współczesnej w Przemyślu, 1995.

GAßNER, Hubertus. "Frank Stella: El espacio de las ilusiones habitables". Cat. exp. *Frank Stella*. Madrid: Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofia, 1990, pàg. 76-77.

GERSTNER, Tobias. "Polnische Kunst am Anfang der 90er Jahre" (L'art polonès al començament dels 90). Cat. exp. *Kunst Europa Polen*, Bonner Kunstverein, Brühler Kunstverein, Orangerie Schloß Augustusburg, 1991.

GRABSKA, Elzbieta, "Le cadavre du père ou deux morales chez les artistes polonais". A: *Cahiers du Musée National d'Art Moderne*, núm. 12, 1983, Centre Georges Pompidou, Paris, pàg. 184-192.

Graficy Europejskiej Akademii Sztuk: Jerzy Grabowski, Danuta Kolwzan-Nowicka, Robert Kurzaj, Ryszard Osadczy, Julian Pałka, Krzysztof Skórczewski, Franciszek Starowieyski, Waldemar Szysz, Ewa Waławska, Ewa Zawadzka. Cat. exp. Warszawa: Europejska Akademia Sztuk, 1996.

Grafika Warszawska 1994. Organizatorzy: Wydział Kultury Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie; Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie; Okręg Warszawski Związku Polskich Artystów Plastyków; Stołeczne Biuro Wystaw Artystycznych w Warszawie; Państwowa Galeria Sztuki w Łodzi, Galeria Bałucka, Łódź, 1995.

GROYS, Boris. *The Total Art of Stalinism. Avant-garde, Aesthetic Dictatorship, and Beyond*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 1992.

Grupa Krakowska. Cat. exp. Warszawa: Zachęta, Narodowa Galeria Sztuki Współczesnej/National Gallery of Contemporary Art, 1994 (amb textos de: Anna Baranova ; Mieczysław Poręski).

Grupa 1982-1992. Warszawa: Galeria Zachęta, 1993.

GUSTOWSKA, Izabella. "Marzą mi się takie czasy" (Somnio en els temps...). A: *Pawilon*, núm. 1, 1991.

Henrik Stażewski. Toruń: Dzieła z lat 1923-1980, BWA, sense data.

Henry Matisse 1869-1954. Köln: Editor Jack Flam. Könemann, 1994.

I MBG 1966 Międzynarodowe Biennale Grafiki Kraków -XII MBG 1988 Międzynarodowe Biennale Grafiki Kraków.

Intergrafia' 91. Międzynarodowa Wystawa Grafiki. Exposition Internationale de la Gravure. Katowice, Polska, 1991; La Louvière, Bèlgica, 1992.

Intergrafia' 94. Światowa Wystawa Laureatów. Exposition mondiale des laureats. World Award Winners Gallery Katowice'94. Katowice, Polska: Galeria Sztuki Współczesnej BWA, 1994; Ronneby, Szwecja, 1995; Leuven, Belgia, 1995.

Izabella Gustowska . Cat. exp. Poznań: Galeria BWA; Łódź: Galeria BWA, 1990.

Izabella Gustowska, Krystyna Piotrowska. Återspegling. Cat. exp. Lunds Konsthall, 1994-1995.

Izabella Gustowska. One-Woman Shows. Cat. exp. Kraków: Regular Prize-Winner, 10th International Print Biennale, Kramy Dominikańskie Gallery, 1986.

JAKIMOWICZ, Irena. "Grafika po II wojnie światowej". A: *Dzieje sztuki polskiej.* Warszawa: Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne, 1984.

JAKIMOWICZ, Irena. "Polnische Druckgraphik seit 1945". A: *Gravure Polonaise contemporaine.* Coor. J. P. Brossard, Editions d'En Haut, La Chaux-de-Fonds, 1988, pàg. 29-41.

JAWORSKA, Janina. *Polska sztuka walcząca 1939-1945.* Warszawa: Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, 1985.

JEDLIŃSKI, Jaromir. *Andrzej Smoczyński. Rysunki 87-88*. Cat. exp. Łódź: Biblioteka PWSSP, 1988.

JEDLIŃSKI, Jaromir. "Deliberation and Chance. On Andrzej Smoczyński's drawing". A: *Andrzej Smoczyński. Grafiki 87-88*. Cat. exp. Łódź: Biuro Wystaw Artystycznych w Łodzi, Salon Sztuki Współczesnej, 1988. Biuro Wystaw Artystycznych w Olsztynie, Art-Gallery BWA, Olsztyn, 1988.

JEDLIŃSKI, Jaromir. "Unity of Vision". A: *Vision and Unity. Strzebiński -1891-1952- and 9 Contemporary Polish Artists*. Muzeum Sztuki Łódź, Van Reekum Museum Apeldoorn, 1989, pàg. 93-101.

Jerzy Grabowski. Gdynia: Pawilon wystawowy, 1973.

Jerzy Grabowski. Grafika i rysunek. Warszawa: Galeria Kordegarda, 1977.

Jerzy Grabowski. Grafika reliefowa. Warszawa: Stołeczne Centrum Edukacji Kulturalnej, Galeria Abakus, 1992.

Jerzy Grabowski. Grafiki. Sopot: Galeria Out, BWA, 1979.

Jerzy Grabowski. "Struktury", malarstwo, grafika, rysunek. Łódź: Biuro BWA w Łodzi, Związek Polskich Artystów Plastyków, Galeria Sztuki BWA, 1980.

Jerzy Grabowski. Wystawa Prac. Malarstwo, grafika, rysunek z okazji 30-lecia pracy. Warszawa: Galeria "Pałacyk" Im. Tadeusza Kulisyewicza, 1992.

Jerzy Grabowski. Wystawy indywidualne grafiki w warszawskich zakładach pracy. Warszawa: Ministerstwo Kultury i Sztuki, Central BWA, 1975-1976.

JITTA, Mariette Josephus. "On Series". Cat. exp. *Donald Judd, Prints and Works in Editions, 1951-1993*. Cologne-New York: edited by Jörg Schellmann and M. J. Jitta, Published by Edition Schellmann, 1993, pàg. 18-23.

Józef Gielniak. *Grakika*. Związek Polskich Artystów Plastyków, Biuro Wystaw Artystycznych w Olsztynie, Salon Wystawowy BWA- Olsztyn- Zamek, 1970.

JURECKI, Krzysztof. "Oblicza współczesności w grafice łódzkiej". Cat. exp. *Współczesna Grafika Łódzka*. Muzeum Sztuki w Łodzi, Galeria "Księży Młyn", 1996, pàg. 7-10.

JURECKI, Krzysztof. "O pierwiastku duchowym w stuce, rozmawia z profesorem Stanisławem Fijałkowskim". A: *Format*, núm. 1-2, 1995, pàg. 30-32 i 100.

KARNICKA, Zenobia. "La vida y la obra de Władysław Strzemiński". Cat. exp. *Władysław Strzemiński*. Muzeum Sztuki, Łódź, IVAM Centre Julio González, Generalitat Valenciana, 1994, pàg. 61-93.

KELLY, Ellsworth. Cat. exp. *Abstraction-Geometry-Painting. Selected Geometric Abstract Painting in America Since 1945*. (organized and with an essay by M. Auping) Harry N. Abrams, Inc. Publishers-New York, in association with Albright-Knox Art Gallery, 1989, pàg. 135.

KĘPINSKA, Alicja. *Nowa Sztuka. Sztuka polska w latach 1945-1978*. Warszawa: Auriga, 1981.

KLEE, Paul. *Journal*. Paris: Bernard Grasset, 1959, pàg. 238-240.

KLUCZEWSKA-WOJCIK, Agnieszka. "Paris-Berlin-Cracovie: Feliks Manggha Jasioński (1861-1929), un collectionneur polonais au début du XXe. siècle". A: *Un art sans frontières. L'internationalisation des arts en Europe 1900-1950*. Paris: sous la direction de Gérard Monnier et José Vovelle, Publications de la Sorbonne, 1994, pàg. 95-106.

KOBRO, Katarzyna; STRZEMIŃSKI, Władysław. *Kompozycja Przestrzeni. Obliczenia Rytmu Czasoprzestrzennego*. Biblioteki "a.r." N° 2 (Biblioteka Muzeum Sztuki w Łodzi, Seria Reprinty num. 3/93. Łódź: Muzeum Sztuki, 1993)

Kolekcja. Sztuki xxw. w Museum Sztuki w Łodzi. Warszawa: Galeria Zachęta, 1991.

KORNETCHUK, Elena. "Soviet art under government control". A: *Nonconformist Art. The Soviet experience 1956-1986*. (A. Rosenfeld, N. T. Dodge, general editors) Thames and Hudson/Jane Woorhees Zimmerli Art Museum, 1995, pàg. 36-48.

KOSTOŁOWSKI, A. "O postawie i zaangażowaniu społecznym Andrzeja Wróblewskiego". Cat. exp. *Andrzej Wróblewski 1927-1957. Katalog wystawy w 10 rocznicę śmierci*. Poznań: Muzeum Narodowe, 1967, pàg. 20-21.

KOTKOWSKA-BAREJA, Hanna. "Great expectations-the beginning and end of the Krzywe Koło Gallery". Cat. exp. retrospektiva *Galeria Krzywe Koło*. Warszawa: Muzeum Narodowe w Warszawie, 1990, pàg. 13-15.

KOWALSKA, Bożena. "Henryk Stażewski - W setną rocznicęurodzin (Henryk Stażewski - On His One Hundredth Anniversary)". A:*Exit*, núm. 2 (22), 1995, pàg. 989-991.

KOWALSKA, Bożena. *Polska awangarda malarska, 1945-1970*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1975.

KOWALSKA, Bożena. *Polska awangarda malarska, 1945-1980. Szanse i mity*. Warszawa: PNW, 1988.

KOWALSKA, Bożena. *Stanisław Fijałkowski*. Łódź: Biuro Wystaw Artystycznych w Łodzi, Galeria Sztuki BWA, 1988.

KOWALSKA, Bożena. "W trzydziestopięciolecie Projectu"(En els trenta anys de Projekt). A: *Projekt*, núm. 5-6, 1991 (5-6'91/200), pàg. 2-8.

KRAJEWSKA, Helena. "Intergrafik 67". A: *Przegląd Artystyczny*, núm. 4 (44), 1968, pàg. 16-20.

KRAKOWSKI, Piotr. "Sztuka polska w latach trzydziestych". A: *Sztuka Lat Trzydziestych*. Warszawa: Stowarzyszenie Historyków Sztuki, ZWZPAP, 1991, pàg. 69-77.

KRAUSS, Rosalind E. *Le Photographique. Pour une Théorie des Ecart*s. Paris: Macula, 1990.

KRAUSS, Rosalind E. *The Originality of the Avant-garde and Other Modernist Myths*. London, England: The MIT Press, Cambridge, Massachusetts, 1988, 5^a ed. (1^a,1986).

Krzysztof Wawrzyniak. *Craig Raine Księga Proroctw*. Łódź: Biblioteka PWSSP, 1989.

Krzysztof Wawrzyniak. *Grafika/Grafiki z lat 1978-84*. Łódź : Biuro Wystaw Artystycznych w Łodzi, Salon Sztuki Współczesnej, 1985.

KURYLUK, Ewa. *Hiperrealizm-Nowy Realizm*. Warszawa: Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, 1979.

L'usuari de la informàtica. F. Balan; F. Fabrizi; J. Grabowski; A. Isern; G. Rambow. Centre Divulgador de la Informàtica, S. A., Generalitat de Catalunya, 1989.

LAJER-BURCHARDT, Ewa. "A conversation with Krzysztof Wodiczko". A: *October*, núm. 38, 1986, pàg. 23-51.

LANDAU, Zbigniew. *Polska Gomułki*. Warszawa: Dzieje PRL, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1995.

LECHOWICZ, Lech. "Fotografia medium sztuki od awangardy do po-awangardy". A: *Projekt*, núm. 5-6, 1991 (5-6'91/200), pàg. 53-58.

LECHOWICZ, Lech. *The Political and Social Problems of the Media Art in Poland (1970-1993)*. Agost, 1993. *The Past and the Present in the Media Art in Poland -the Experimental Film and Video*. Octubre, 1993 (*papers inèdits cedits per l'autor*).

LEGROS, Hervé. "Roman Opałka, une vie de chiffres". A: *Art Press*, núm. 168, abril, 1992, pàg. 10-17.

Leszek Rózga. *Grafika, rysunek, malarswo z lat 1949-1978*. Łódź, Galerie Henning, Hamburg-BWA, 1979.

ŁADNOWSKA, Janina. "A Margin or a Starting Point". A: *Władysław Strzemiński 1893-1952. Materials of the Conference*. Łódź: The Muzeum Sztuki Library, 1995, pàg. 79-83.

ŁADNOWSKA, Janina. "El constructor y su obra abierta". Cat. exp. *Strzebiński*, Muzeum Sztuki, Łódź, IVAM Centre Julio González, Generalitat Valenciana, 1994 (Łódź, 1993; Bonn, 1994), pàg. 22-33.

ŁADNOWSKA, Janina. "Kalendarium życia i dzieła Henrika Stażewskiego" (Cronologia de la vida i de la obra d'Henrik Stażewski). Cat. exp. *Henryk Stażewski 1894-1988. W setną, rocznicę, urodzin*. Łódź: Muzeum Sztuki, 1995, pàg. 102-170 (De la mateixa autora: "Sztuka wolnego ładu", pàg. 14-28).

ŁADNOWSKA, Janina. "Karol Hiller". A: *Constructivism in Poland 1923-1936. Blok. Praesens. "a. r."*. Cat. exp. Museum Folkwang Essen, Rijksmuseum Kröller-Müller Otterlo, 1973, pàg. 124-125.

ŁADNOWSKA, Janina. "Nauczyciele i uczniowie"(Professors i alumnes). Cat. exp. *Profesorowie i absolwenci PWSSP w Łodzi w latach 1945-1953*. Łódź: Galeria Anny Wesołowskiej, 1984.

ŁADNOWSKA, Janina. *Twórcy 1945-1980*. Łódź: Galeria Sztuki BWA, 1981.

ŁADNOWSKA. "Il percorso de Henryk Stażewski". Cat. exp. *Henryk Stażewski 1894/1988. Rilievi e dipinti 1958/1987*. Roma: Galleria D'Arte Spicchi de l'Est, 1991-92, pàg. 9-22.

ŁADNOWSKA, Jadwiga. "Marian Bogusz. Działania i projekty, realizacje i nierealizacje". A: *Projekt*, núm. 5-6, 1991(5-6'91/200), pàg. 59.

MADEYSKI, Jerzy. "Spojrzenie wstecz" (Mirant enrere). A: *Projekt*, núm. 5-6, 1991 (5-6'91/200), pàg. 9-13.

MALINOWSKI, Jerzy. *Grupa "Jung Idysz" i Żydowskie Środowisko "Nowej Sztuki" w Polsce 1918-1923*. Warszawa: Polska Academia Nauk, Instytut Sztuki, 1987.

MALINOWSKI, Jerzy. *Sztuka i Nowa Wspólnota. Zrzeszenie Artystów BUNT 1917-1922*. Wrocław: Wydawnictwo *Wiedza o Kulturze*, Fundacji dla Uniwersytetu Wrocławskiego, 1991.

Male Formy Grafiki. Łódź: Polska-Łódź'91, Ministerstwo Kultury i Sztuki, Centralne Biuro Wystaw Artystycznych, Biuro Wystaw Artystycznych w Łodzi, Galeria Sztuki BWA, 1991.

Male Formy Grafiki. Łódź: Polska-Łódź'93, Państwowa Galeria Sztuki w Łodzi, Galeria Sztuki WILLA, 1993.

Marek Jaromski, Zyklus "Die Menschen". Studio Städtische Galerie Schloß Oberhausen, 1982.

Marek Jaromski. Blues dla Anioła. Janina Jaromska, Skarpety dla Aniołów. (text de L. Danilczyk) sense data, ed. Doświadczalnej Oficynie Graficznej.

MATISSE, Henry. *Sobre Arte*. Barcelona: Barral ed., 1978.

MIKINA, Ewa. "De la Forme Pure". A: Cat. exp. *Présences polonaises. Witkiewicz. Constructivisme. Les Contemporains. L'art vivant autour du Musée de Łódź*. Paris: Centre Georges Pompidou, 1983, pàg. 35.

MIKINA, Ewa; PARUZEL, Andrzej. Cat. exp. *The Routes of European Culture*. Warszawa: Wydawnictwo Hotel Sztuki, 1992.

MIŁOSZ, Czesław. *The History of Polish Literature*. Berkeley: University of California Press, 1983 (2a. edició).

"Młoda grafika poznańska"(Young graphic art in Poznań). A: *Projekt*, núm. 3, 1981, pàg. 23-25.

MORZUCH, Maria. "Polish Art in the 1980's". Cat. exp. *Polish Realities. New Art from Poland*. Third Eye Glasgow/Museum Sztuki Łódź, 1988, pàg. 20-25.

MUSIAŁ, Grzegorz. "Stanisław Ignacy Witkiewicz. The Consciousness of a Picture or an Image of Consciousness". Cat. exp. *Fotografie*. Łódź: Muzeum Sztuki, 1979.

My-Dzisiaj. O sztuce pokolenia lat siedemdziesiątych. A cura d'Ewa Hornowska (textos d'E. Hornowska, K. Kawalerowicz, R. K. Przybylski, J. Olek, G. Sztabiński, J. S.

Wojciechowski, A. Kostołowski, W. Lipowicz, Z. Watrak, J. Sosnowska, *et al.*). Poznań: ZO ZPAP, 1993.

NAKOV, Andrei. *Abstrait/Concret. Art non-objectif russe et polonais*. Paris: Transédition, 1981.

OLSZEWSKI, Andrzej K. *Dzieje Sztuki Polskiej 1890-1980 w zarysie*. Warszawa: Wydawnictwo Interpress, 1988.

OPAŁKA, Roman. *Opałka 1965/1 - ∞*. Apparat critique de Christian Schlatter. Paris: Flammarion 4. La Hune libraire éditeur, 1992.

PASSUTH, Krisztina. *Les Avant-gardes de l'Europe Centrale 1907-1927*. Paris: Flammarion, 1988.

PIOTROWSKI, Kazimierz. "The Diacritics of Unism". A: *Władysław Strzemiński 1893-1952. Materials of the Conference*. Łódź: The Muzeum Sztuki Library, 1995, pàg. 138-151.

PIOTROWSKI, Piotr. *Dekada*. Poznań: Obserwator, 1991.

PIRIE, Donald. "Introduction". Cat. exp. *Polish Realities. The Arts in Poland 1980-1989*. Glasgow: Third Eye Centre, 1990 (D. Pirie, J. Young i C. Carrell, ed.), pàg. 8-29.

PIWOCKI, Ksawery. "Polska grafika artystyczna"(Graphic Art in Poland). A: *Projekt*, núm. 2, 1972, pàg. 8-10.

POHLEN, Annélie. "Von der Subversion Zur Konzentration. Kunst aus Polen nach dem Kriegsrecht" (De la subversió a la concentració. L'art de Polònia després de la Llei Marcial). Cat. exp. *Kunsts Europa Polen*. Bonner Kunsverein, 1991; Brühler Kunstverein, Villa Minima, 1991; Brühler Kunstverein, Orangerie Schloß Augustusburg, 1991.

Polish Realities, Polish Arts in the 1980s. Rzeczywistości polskie. Cat. exp. Glasgow, 1988, Scotland: Third Eye Centre.

Polnische graphik in der Albertina. Arbeiten aus den Jahren 1957 bis 1990. Cat. exp. Wien: Graphische Sammlung Albertina, 1993 (POKAY, Peter. "Polnische Graphik nach 1945", pàg. 11-16).

Pologne, dernières nouvelles de l'Atlantide. Série Monde HS, núm. 47, Juin, 1990, Autrement (dir. per E. Wallon) pàg. 220-225.

PORĘBSKI, Mieczysław. "Absences Polonaises". A: *Cahiers du Musée National d'Art Moderne*, núm. 12, 1983, Centre Georges Pompidou, Paris, pàg. 194-203.

PORĘBSKI, Mieczysław. "Krakowskie Biennale Grafiki". A: *Projekt*, núm. 4, 1972, pàg. 2-8.

PORĘBSKI, Mieczysław. *Malowane Dzieje*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1962.

PORĘBSKI, Mieczysław. "Nadmiar i niedosyt" (Excess and Deficiency). A: *Projekt*, núm. 5, 1970, pàg. 8-16.

PORĘBSKI, Mieczysław. "Stanisław Ignacy Witkiewicz". Cat. exp. *L'avanguardia polacca 1910-1978, S. I. Witkiewicz, Costruttivismo, Artisti Contemporanei*. Palazzo delle Esposizioni, 1979, Electa Editrice, pàg. 13-19.

Pracownia Litografii ASP w Krakowie. Cat. editat per Akademia Sztuk Pięknych w Krakowie, 1989 (amb textos de Konrad Szrednicki, Włodzimierz Kunz, Roman Żygulski).

Praesens. Kwartalnik Modernistów, núm. 1, czerwiec (juny), 1926, Warszawa (Biblioteka Muzeum Sztuki w Łodzi, Seria Reprinty num. 5/94. Łódź: Muzeum Sztuki, 1994).

Présence de l'icône. Musée des Beaux-Arts de Rouen, 1992 (introducció de Marie-José Mondszain, pàg. 5-15).

Présences Polonaises. Witkiewicz. Constructivisme. Les Contemporains. L'art vivant autour du musée de Łódź. Cat. exp. Paris: Centre Georges Pompidou, 1983.

Projekt, núm. 3, 1980, pàg.18-19; *Projekt*, núm. 1, 1985, pàg. 54-56; *Projekt*, núm. 4, 1985, pàg. 18-19; *Projekt*, núm. 1, 1991, pàg. 8-27.

"Przegląd grafiki polskiej". A: *Projekt*, núm. 5, 1981, pàg. 6-9.

PTASZKOWSKA, Anka. "A l'ombre du bienfaiteur. Une analyse du mécénat socialiste". A: *Art Press*, núm. 71, juny, 1983, pàg. 22-24.

PTASZKOWSKA, Anka. "The Space of Art and Life". Cat. exp. retrospectiva *Galeria Krzywe Koło*. Warszawa: Muzeum Narodowe w Warszawie, 1990, pàg. 56-58.

QUENOT, Michel. *El Icono*. Bilbao: Desclée de Brouwer, 1990.

RIOUT, Denys. "*Roman Opalka 1965/1-∞*". Cat. exp. Nationalgalerie Staatliche Museen zu Berlin, 1994.

Robert Ryman. Cat. exp. Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofia, Madrid, 1993, exp. organitzada per la Tate Gallery, Londres i The Museum of Modern Art, Nova York, 1993 (textos de Robert Storr *et al.*).

Roman Opalka. Skończone w Nieskończonym/The Finite in the Infinite. Warszawa: Galeria Foksal, 1992.

ROTTENBERG, Anda. "Woran Erkennt Man Einen Polnischen Künstler?"(En què es reconeix un artista polonès?). Cat. exp. *Kunsts Europa Polen*. Bonner Kunsverein, 1991; Brühler Kunstverein, Villa Minima, 1991; Brühler Kunstverein, Orangerie Schloß Augustusburg, Bonn, 1991.

ROTTENBERG, Anda. "Zur Situation der Kunst in Polen nach 1945". Cat. exp. *Doppelte Identität- Polnische Kunst zu Beginn der neunziger Jahre*. Landesmuseum Wiesbaden, 1991, pàg. 10-11.

RYPSON, Piotr. "Polska książka awangardowa i artystyczna 1919-1992". Cat. exp. *Książki i strony*. Warszawa: Centrum Sztuki Współczesnej, 1992.

SARDUY, Severo. *La simulación*. Caracas: Monte Avila Editores C. A., 1982.

SCAMMELL, Michael. "Art as politics and politics in art". A: *Nonconformist Art. The Soviet experience 1956-1986*. (A. Rosenfeld, N. T. Dodge, general editors) Thames and Hudson/Jane Woorhees Zimmerli Art Museum, 1995, pàg. 49-63.

SCHEIWILLER, Vanni. "Per un profilo della grafica polacca dal dopoguerra al 1986". Cat. exp. *Gravure Polonaise contemporaine*. La Chaux-de-Fonds: 1988, (coor. J. P. Brossard) Editions d'En Haut, pàg. 23-26.

SKOMPISA, Lucyna. "Konstrukcja w procesie po raz trzeci/Construction in process for the third time". A: *Exit*, núm. 5, 1991, pàg. 162-171.

SPENCER, Herbert. *Pioneros de la Tipografía moderna*. Barcelona: Gustavo Gili, 1995 (1ª ed. anglesa 1969, 3ª 1990, Lund Humphries Publishers Ltd. Londres).

St. Fijałkowski, 1995. Cat. exp. Gallery Starmach, Kraków, 1995.

St. I. Witkiewicz 1885-1939. Cat. exp. Museum Folkwang Essen, 1974.

STANISŁAWSKI, Ryszard. "El unismo. Hacia los límites de la abstracción". Cat. exp. *Arte Abstracto, Arte Concreto. Cercle et Carré Paris 1930*. IVAM Centre Julio González, Generalitat Valenciana, 1990, pàg. 169-181.

STANISŁAWSKI, Ryszard. "Hacia un orden ideal". Cat. exp. *Arte concreto-Henryk Stażewski, pionero del arte polaco*. Las Palmas de Gran Canaria: Centro Atlántico de Arte Moderno, 1990, pàg. 17-19.

STANISŁAWSKI, Ryszard; VIATTE, Germain. "Des contemporains". A: Cat. exp. *Présences polonaises. Witkiewicz. Constructivisme. Les Contemporains. L'art vivant autour du Musée de Łódź*. Paris: Centre Georges Pompidou, 1983, 262-297.

Starczewski. Cat. exp. Kraków: Biblioteczka Laureatów Międzynarodowego Biennale Grafiki w Krakowie (The Polish Prize-Winners' of the International Biennale of Graphic in Cracow Library), Desa, Galeria Kramy Dominikańskie, 1978.

STOKŁOSA, Bożenna. "Contemporary Polish Art". Cat. exp. *Contemporary art from Poland*. Walter Phillips Gallery, 1985: The Walter Phillips Gallery, The Banff Centre School of Fine Arts, Banff, Alberta, Canada, 1986.

STOPCZYK, St. K. "Bernard Kepler". A: *Projekt*, núm. 6, 1985, pàg. 39.

STRZEMIŃSKA, Nika. "Władysław Strzemiński-hombre y artista". A: cat. exp. *Strzemiński*, Muzeum Sztuki, Łódź, IVAM Centre Julio González, Generalitat Valenciana, 1994, pàg. 49-58.

STRZEMIŃSKI, Władysław. *Unizm w Malarstwie*. Łódź: Biblioteka Praesens, Warszawa, 1928 (Biblioteka Muzeum Sztuki w Łodzi, Seria Reprinty num. 2/93. Łódź: Muzeum Sztuki, 1993).

SZTABIŃSKI, Gregorz. *Mieczysław Wiśniewski. Collages. Assemblages. Układy Sferyczne/Spherical systems*. Cat. exp. Muzeum Okręgowe w Toruniu, 1995, pàg. 20-25 (altres textos de B. Kowalska, J. Ładnowska).

Tadeusz Nuckowski, wybrane prace/selected works (1987-1994). Kraków: Jan Fejkiel Gallery, 1994.

Tomas Jaśkiewicz 1932-1991. Łódź: Galeria Sztuki "Willa", 1993.

TOUSLEY, Nancy. "Polish art stresses the process not the product" (sense data ni nom del diari, dins del dossier dels artistes Kulic/Kwiek als arxius del Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski, Warszawa).

Triennale'91. Międzynarodowe Triennale Grafiki Kraków. Cat. exp.: Kraków, Galeria BWA, Pałac Sztuki, 1991; Nürnberg, AFAG, 1992.

Triennale'94. Międzynarodowe Triennale Grafiki '94 Kraków. Cat. exp.: Kraków, 1994; Nürnberg, 1995

TUROWSKI, Andrzej. "A Chronicle of the Polish Avant-garde". A: *Constructivism in Poland 1923-1936. Blok. Praesens. "a. r."*. Cat. exp. Museum Folkwang Essen, Rijksmuseum Kröller-Müller Otterlo, 1973, pàg. 20-29.

TUROWSKI, Andrzej. *Existe-t-il un art de l'Europe de l'Est? Utopie & Idéologie*. Paris: Editions de la Villette, 1986.

TUROWSKI, Andrzej. "Foksal Gallery Documents". A: *October*, núm. 38, 1986, pàg. 53-62.

TUROWSKI, Andrzej. "Wodiczko and Poland in the 1970s". Cat. exp. *Krzysztof Wodiczko*. Walker Art Center, Minneapolis, Minnesota, 1992-1993, Contemporary Arts Museum, Houston Texas, 1993, pàg. 27-35.

Tyler Graphics. The Extended Image. (Introd. de M. Friedman; assaïjos de E. Armstrong, R.H. Axom, R. M. Murdock i altres). Minneapolis: Walker Art Center; New York: Abbeville Press, 1987.

VILA, Antònia. *El color en el grabado*. U.B., 1990 [Tesi doctoral].

W 70 Rocznicę Wystawy Nowej Sztuki. Wilno 1923 (The 70th Anniversary of the New Art Exhibition). Łódź: Muzeum Sztuki, 1993.

WIERZCHOWSKA, Wiesława. "Polish Printmaking in The Eighties". Cat. exp. *Polish Prints from the Eighties*. New York City: Consulate General of the Republic of Poland, 233 Madison Avenue, 1991 (curador M. Bartelik).

WŁODARCZYK, Wojciech. "Visual Arts". Cat. exp. *Polish Realities. The Arts in Poland 1980-1989*. Glasgow: Third Eye Centre, 1990 (D. Pirie, J. Young i C. Carrell, ed.), pàg. 74-103.

WNUK, Edyta. "Spotkanie z artystą. Sztuka musi umożliwić pracę wyobraźny. Rozmowa za Stanisławem Fijałkowskim, artystą malarzem, profesorem Państwowej Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych w Łodzi". (Trobada amb l'artista. L'art ha de possibilitar un treball de força imaginativa. Conversa amb St. Fijałkowski, professor de l'Escola Estatal Superior d'Arts Plàstiques de Łódź). A: *Głos Pomorza*. Koszalin 12-09-93.

WOJCIECHOWSKI, Aleksander. "Marian and his Gallery". Cat. exp. retrospectiva *Galeria Krzywe Koło*. Warszawa: Muzeum Narodowe w Warszawie, 1990, pàg. 19-20.

WOJCIECHOWSKI, Aleksander. *Młode malarstwo polskie 1944-1974*. Wrocław: Ossolineum, 1975.

WOOD, Paul. "The politics of the avant-garde". Cat. exp. *The Great Utopia. The Russian and Soviet Avant-Garde 1915-1932*. Solomon R. Guggenheim Museum, 1992 (State Treťiakov Gallery, State Russian Museum, Schirn Kunsthalle Frankfurt), pàg. 1-24.

WRÓBLEWSKA, Danuta. "Drzeworyt raz jeszcze"(Woodcuts Again). A: *Projekt*, núm. 3, 1976, pàg. 50-53.

WRÓBLEWSKA, Danuta. *Polish Contemporary Graphic Art*. Warszawa: Interpress, 1983.

ZAGRODZKI, Janusz. "In the Krzywe Koło, an interview with prof. Stefan Gierowski held in his studio in Warsaw by Janusz Zagrodzki, on September 20, 1989". Cat. exp. retrospectiva *Galeria Krzywe Koło*. Warszawa: Muzeum Narodowe w Warszawie, pàg. 47-51 (del mateix autor, "The Second Birth", pàg. 8-9).

ZAGRODZKI, Janusz. "Krzywe Koło/The Krzywe Koło Gallery". A: *Exit*, núm. 3, 1990, pàg. 98-99.

ZAGRODZKI, Janusz. "L'Unisme et la Composition de l'Espace". Cat. exp. *Présences polonaises. Witkiewicz. Constructivisme. Les Contemporains. L'art vivant autour du Musée de Łódź*. Paris: Centre Georges Pompidou, 1983, pàg. 212.

ZAGRODZKI, Janusz. "Przeciwnicy kolorystów"(Els adversaris dels coloristes). A: *Sztuka Lat Trzydziestych*. Warszawa: Stowarzyszenie Historyków Sztuki, ZWZPAP, 1991, pàg. 79-98 (del mateix autor, "Nowe widzenie-Twórczość Karola Hillera" [Noves visions-L'obra de Karol Hiller], pàg. 99-129).

ZAGRODZKI, Janusz. "Reconstruction of Katarzyna Kobro's Sculptures". *Constructivism in Poland 1923-1936. Blok. Praesens. "a. r."*. Cat. exp. Museum Folkwang Essen, Rijksmuseum Kröller-Müller Otterlo, 1973, pàg. 55-56.

ZAGUŁA, Artur. *Siedmiu Grafików Łódzkich*. Łódź: Galeria Księży Młyn, Oddział Muzeum Sztuki w Łodzi, 1990-1991.

ZDROJESWKI, Marian. "Rozmowy z plastykami. Stanisław Fijałkowski". A: *Odgłosy*, Łódź: 25 Paźdz. (octubre), 1959, pàg. 6.

ZIARKIEWICZ, Ryszard. A: cat. exp. *Exspresja lat 80-tych. Raj utracony. Realizm radykalny-abstrakcja konkretna*. Centrum Sztuki Współczesnej/Center of Contemporary Art, Zamek Ujazdowski, Warszawa: Wydawnictwo Andrzej Bonarski, 1990.

Zofia Kulic, Przemisław Kwiek. Dossier als arxius del Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski, Warszawa.

ŻUCHOWSKA, B. "Jak się handluje grafiką?" (¿Cóm es comercia amb el gravat?) A: *Sztuka*, núm. 3-5, 1978, pàg. 27.